

Sygn. akt I CK 773/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Grzelka

SSN Marek Sychowicz

w sprawie z powództwa Z. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Komendantowi Stołecznemu Policji o podwyższenie renty,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 maja 2005 r., kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 10 sierpnia 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem Apelacyjnym i przekazuje temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2004 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 12 marca 2003 r. w części oddalającej powództwo o podwyższenie renty uzupełniającej oraz renty z tytułu zwiększonych potrzeb.

W postępowaniu przed obu Sądami pełnomocnikiem powoda był jego ojciec Z. S. Powód jest inwalidą I grupy, całkowicie niezdolnym do pracy i samodzielnej egzystencji. Kontakt logiczny z powodem jest trudny, ma deficyty pamięci. Jest pacjentem poradni zdrowia psychicznego. Z dokumentów załączonych w aktach sprawy I C (...) [I ACa (...)], które były załączone do akt rozpoznawanej sprawy wynika, że ojciec powoda cierpi na nasilający się zespół zaburzeń pamięci i nie jest w stanie prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie. Złożony w toku postępowania przed Sądem Okręgowym przez pełnomocnika powoda wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu został oddalony postanowieniem z dnia 27 maja 2003 r., bowiem w ocenie tego Sądu udział adwokata w sprawie nie jest potrzebny. Ponowny wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu zgłoszony w apelacji nie został przez Sąd Apelacyjny rozpoznany z tego względu, że wniosek taki „został rozpoznany postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 27 maja 2003 r.”.

Kasacja powoda oparta została na podstawie naruszenia art.233 § 1, art.286, 382, 379 pkt 2 i pkt 5 k.p.c. Uzasadniając zarzut nieważności postępowania skarżący podniósł, że wskutek nieustanowienia adwokata z urzędu – zważywszy na stan zdrowia pełnomocnika powoda oraz jego nieporadność – powód pozbawiony został możliwości obrony swych praw. W kasacji zawarty został wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W świetle przytoczonych okoliczności dotyczących stanu zdrowia nie tylko powoda, ale także jego pełnomocnika (ojca), charakteru dochodzonego roszczenia, nieporadnego działania pełnomocnika w postępowaniu przed Sądem I instancji, nierozpoznanie przez Sąd Apelacyjny, ponowionego w apelacji, wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu, uzasadnione stwierdzeniem, że „wniosek taki rozpoznany został postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 27 maja 2003 r.” – ocenić należało jako pozbawienie strony możliwości obrony jej praw. Taka ocena zaniechania Sądu Apelacyjnego w sposób pośredni potwierdzona została przez ten Sąd, który stwierdził, iż działania ojca powoda były spóźnione i niezrozumiałe. Sąd Apelacyjny uznał za spóźniony wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego w celu wykazania, że nastąpiło zwiększenie potrzeb powoda, podnosząc, że „mógł być taki dowód zgłoszony przed Sądem pierwszej instancji, poza tym nie zawiera tezy dowodowej i w rezultacie nie wiadomo jakie fakty, i jakiej specjalności lekarz miałby ustalić za pomocą wiadomości specjalnych”. Sąd Apelacyjny podkreślił ponadto, że „niewykorzystanie

przez stronę możliwości dowodzenia w zasadzie wyłącza możliwość wyrokowania przy zastosowaniu art. 322 k.p.c., ponieważ przepis ten tylko wtedy umożliwia zasądzenie odpowiedniej sumy według oceny sądu, gdy ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, w rezultacie niewykazanie, że wzrosły potrzeby poszkodowanego, stanęło na przeszkodzie uwzględnieniu w tej części powództwa i apelacji”. Skoro nie będący profesjonalistą pełnomocnik powoda „nie wykorzystywał możliwości dowodzenia”, a ponadto zgłaszał niezrozumiałe (bez tezy dowodowej) i spóźnione wnioski dowodowe, to nierozpoznanie wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu – w tych szczególnych okolicznościach, do jakich zaliczyć należało, jak już podkreślono, także stan zdrowia powodowa i jego pełnomocnika – w istocie pozbawiło powoda możliwości obrony jego praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Należało więc orzec, jak w sentencji (art. 393¹³ § 1 w zw. z art.386 § 2 i art. 393¹⁹ k.p.c. oraz art.3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz.98).